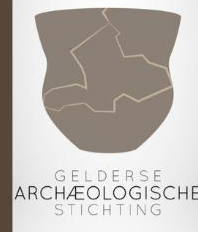

**Toekomstplan
2023 - 2030**

COLLECTIE GELDERSE ARCHAEOLOGISCHE STICHTING (GAS)

**OP WEG NAAR 100 JAAR
GELDERSE ARCHAEOLOGISCHE STICHTING
1930 - 2030**

Omslagafbeelding: Rijksmuseum van Oudheden, CC-BY-SA

Eerste versie – Augustus 2023.

Toekomstplan collectie Gelderse Archaeologische Stichting (GAS) | Periode 2023-2030

Op weg naar 100 jaar Gelderse Archaeologische Stichting (1930-2023)

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	4
1.1 Korte geschiedenis Gelderse Archaeologische Stichting	4
1.2 GAS-collectie	4
1.3 GAS-archief	6
2 Doelstellingen toekomstplan.....	7
2.1 Aanleidingen	7
2.2 Doelstellingen GAS -collectie 2023-2030.....	7
2.3 Sub projecten GAS	7
3 Subsidie opties.....	8

1 | Inleiding

1.1 | Korte geschiedenis Gelderse Archaeologische Stichting

De tegenwoordige Gelderse Archaeologische Stichting werd op 11 januari 1930 gesticht door de Provinciale Gelderse Archeologische Commissie als de 'Stichting tot Bescherming van Praehistorische Cultuurmonumenten in Gelderland'. De stichting werd opgericht met vier centrale doelstellingen:

- De aankoop en beheer van archeologisch belangrijke percelen grond
- Het subsidiëren van wetenschappelijk oudheidkundig bodemonderzoek
- Bevorderen en samenstellen van een kaartenregister van alle vondsten
- Aanleg van een inventaris van terreinen die archeologische waarde hebben

Na de Tweede Wereldoorlog veranderde de stichting van naam en ging deze door als de Gelderse Archaeologische Stichting (hierna GAS genoemd). De GAS bleef zich bezighouden met het inventariseren van archeologische vindplaatsen in Gelderland, maar de nadruk lag op het beheer van de GAS-collectie, die door de loop van de jaren was verworven via verschillende wegen. In de jaren '90 van de 20^e eeuw werd het beheer en eigendomsrecht van de collectie overgedragen aan provincie Gelderland via het Provinciaal Depot van Bodemvondsten Gelderland. De GAS houdt zich meer bezig met het vergroten van archeologisch publieksbereik en de ontsluiting van de vondsten uit de collectie.

Figuur 1: Archeologische opgraving te Ermelo-Groevenbeek (1933). Rechts: vermoedelijk Johannes Bezaan.

1.2 | GAS-collectie

De GAS-collectie is ontstaan sinds de oprichting van de 'Stichting tot Bescherming van Praehistorische Cultuurmonumenten in Gelderland' in 1930. De voorwerpen uit de collectie zijn verworven via onder meer schenkingen, aankopen, overgedragen privéverzamelingen, (nood)opgravingen en vanuit onderzoeken van het Biologisch Archeologisch Instituut en de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek.

Hoewel een grote kern van de GAS-collectie nu in beheer ligt bij het Archeologisch Depot Gelderland (ADG), is in de afgelopen decennia de GAS-collectie substantieel verspreid geraakt. Zo zijn er GAS-collectie stukken gelokaliseerd bij onder meer het Rijksmuseum van Oudheden, Stadsmuseum Harderwijk, het Provinciaal depot voor Bodemvondsten Overijssel, Museum het Pakhuis Ermelo en Museum Arnhem. Daarnaast bevinden er wellicht collectiestukken zich in het Groninger Instituut voor Archeologie en mogelijk ook in Engeland op een onbekende locatie. Daarnaast duikt er nog regelmatig een 'GAS-vondst' op bij een museum of andere archeologische dienst.

Hoewel het zicht op de precieze omvang en de inhoud van de collectie beperkt en/of gedateerd is, is de indruk op basis van enkele verkenningen dat deze collectie van zeer groot formaat is met archeologische vondsten uit met name de tijdsperioden prehistorie (steen-, brons- en ijzertijd), de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. De verwachting is dat het merendeel van de vondsten afkomstig is uit Gelderland, ook al is er bekend dat er zich ook vondsten in bevinden afkomstig uit andere provincies en landen (Duitsland, Verenigde Staten, etc.).

Figuur 2: Een vroegmiddeleeuws (ca. 6^e-8^e eeuw) stuk pyramide beslag van een riem of zwaardschede met de afbeelding van een Triquetra(?). Voorwerp is afkomstig uit het grafveld van Ermelo-Groevenbeek.

Figuur 3: Dozen van de GAS-collectie in beheer bij het ADG.

1.3 | GAS-archief

Naast de GAS-collectie is er ook een GAS-archief, bestaande uit (historische)documenten geproduceerd door de leden van het bestuur van de stichting en haar naam voorganger. Het archief weergeeft grofweg de periode 1926 – 1992 en bestaat uit verschillende type documenten, waaronder persoonlijke brieven, vergadernotulen, ansichtkaarten, facturen, foto's en kaarten. Het de door de stichting bijgehouden archief ligt in bewaring bij het Gelders Archief. Daarnaast bevinden zich enkele documenten bij het Rijksmuseum van Oudheden.

Figuur 4: Een serie aan krantenknipsels uit het GAS-archief over de opgravingen bij Putten en Ermelo-Groevenbeek (1933).

2 | Doelstellingen toekomstplan

2.1 | Aanleidingen

Een eerste aanleiding voor het toekomstplan GAS-collectie is de lang gekoesterde wens van de GAS voor het ontsluiten en digitaal beschikbaar maken van de collectie voor het grote publiek. Een andere directe aanleiding is het onderzoek naar de geschiedenis van de stichting voor het 90-jarige bestaan van de stichting in aanloop naar 2020. Het onderzoek, uitgevoerd door leden van het bestuur, had als doel het maken van een overzichtspublicatie over het 90-jarige bestaan. In het kader van dit 90-jarige bestaan in 2020 werd ook een videoproject georganiseerd. In een 3-delige video serie werd een deel van het onderzoek vastgelegd met focus op één van de opvallende opgravingen die naar voren kwam uit de archiefstukken: de opgraving van een vroegmiddeleeuws grafveld in 1933 op de Groevenbeekse heide bij Ermelo.

Tijdens het onderzoek en videoproject werden archiefstukken ingezien bij het Gelders Archief en collectiestukken opgezocht bij het ADG, het PDB Overijssel en Museum het Pakhuis. Uit deze bezoeken kwamen zeer interessante bevindingen: het relatief onbekende grafveld van Groevenbeek bevatte zeer rijke en bijzondere grafgiften; ware topstukken. Uit het bezoek bij het ADG bleek daarnaast dat andere opgravingen uitgevoerd door de GAS eveneens zeer bijzondere vondsten bevat die tot op heden niet of nauwelijks zijn uitgewerkt. Dit heeft geleid tot een nieuwe impuls om de wens tot ontsluiting, digitalisering, maar ook uitdraging van de GAS-collectie een speerpunt te maken van de stichting voor de aankomende jaren.

2.2 | Doelstellingen GAS-collectie 2023-2030

Het GAS-bestuur wil zich in komende periode (2023-2030) primair richten op de volgende doelstellingen:

- Het ontsluiten van de GAS-collectie en archief
- Het digitaliseren van de GAS-collectie en archief en publiekelijk toegankelijk maken van de objecten en archiefstukken.
- Het stimuleren en faciliteren van interdisciplinair onderzoek naar de GAS-collectie en archief
- Het publiekelijk uitdragen van de GAS-collectie en de informatiewaarde van deze collectie
- De kenbaarheid van de stichting en haar geschiedenis binnen het Gelderse en nationale archeologische werkveld vergroten
- Het vergroten en consolideren van de faciliterende onderzoek- en publieksrol van de GAS binnen de Gelderse archeologie.

2.3 | Subprojecten GAS

De stichting heeft de wens om verschillende sub projecten op te zetten die gezamenlijk aan deze doelstellingen te werken. Voorlopige ideeën zijn:

- **Inventarisatie- en ontstaansonderzoek GAS-collectie**
 - Eerste stap in het collectieonderzoek. Eerst informatie nodig over de omvang, staat en locatie van de collectiestukken voor er met meer focus naar onderdelen gekeken kan worden.
 - Samenwerking met ADG / Valkhof Museum
 - Onderzoeksvragen:
 - ≡ Hoe is de GAS-collectie tot stand gekomen?
 - ≡ Welke personen waren hierbij betrokken en wat waren hun beweegredenen?
 - ≡ Welke voorwerpen bevinden zich in de GAS-collectie?

- ≡ Hoe staat het met de conservering van de GAS-collectie, bijvoorbeeld metaalvondsten, voorwerpen van organisch materiaal, etc.?
 - ≡ Op welke locaties bevinden de collectiedelen zich?
 - ≡ Van welke opgravingslocaties komen de voorwerpen vandaan?
- **Digitalisering- en onderzoeksproject inhoud GAS-collectie**
 - Fotograferen van de collectiestukken
 - Invoeren in een publiekelijk toegankelijke database, zoals CollectieGelderland, Schatkamers van Gelderland en PAN
 - Creëren van stage/posities voor studenten en promovendi die onderzoek willen doen naar (een deel van) de collectie
 - Onderzoeksvragen:
 - ≡ Welke nieuwe inzichten en verhalen kunnen opgedaan worden uit de collectiestukken?
 - ≡ Zijn er verbanden te leggen tussen vondsten uit de GAS-collectie en andere collecties en/of onderzoeken?
- **Publicatie of publicatiereeks over de GAS en bijbehorende collectie**
- **Videoserie over 20^e-eeuwse GAS-opgravingen**
 - Voortbouwen op origineel videoproject
 - Professionele productie
- **Reizende tentoonstelling van GAS-collectie door Gelderland**
 - Ter ere van 100-jarig bestaan van GAS een reizende tentoonstelling door Gelderland
 - GAS-topstukken
 - Uitlichten van prominente opgravingen
 - Specifieke thema's per locatie
 - Verschillende locaties/musea in Gelderland
 - Samenwerking met ADG/Valkhof Museum
 - Regionale musea, zoals Museum Kasteel Wijchen, Museum het Pakhuis Ermelo, Museum Nairac, Museum De Scheper, etc.

Naam	Beschrijving	Bedrag	Regeling loopt	Link
Fonds voor Cultuurparticipatie: 'Erfgoed Maken'	Projecten in het kader van immaterieel erfgoed, erfgoedvrijwilligers en erfgoededucatie. Heeft 3 categorieën: 1: Verkenning of een ontwikkelstap 2: Twee of meer ontwikkelstappen 3: Vijf of meer ontwikkelstappen Mogelijke optie voor publieksprojecten met als kern de GAS-collectie.	1: €1000-5000 2: €5000-25.000 3: €25.000-75.000	14-02-2022 t/m 31-07-2024	https://cultuurparticipatie.nl/subsidie-aanvragen/63/erfgoed-maken
Mondriaan Fonds: 'Curator Beschouwer'	Voor onderzoek naar een tentoonstelling, evenement, artikel of presentatie voor curatoren of beschouwers. Voor werken aan een concreet plan in een specifieke periode. Mogelijke optie voor financiering van onderzoek door curator (Valkhof Museum, bestuur GAS?) naar de GAS-collectie.	Maximaal €2255 per maand voor een maximale periode van 12 maanden.	Doorlopend (geen bekende einddatum)	https://www.mondriaanfonds.nl/subsidie-aanvragen/regelingen/curator-beschouwer/
Mondriaan Fonds: 'Collectiemobiliteit'	Regeling voor musea en erfgoedinstellingen die collectieonderdelen willen selecteren, verplaatsen of afstoten om zo de collectiekwiteit te kunnen verbeteren en/of de zichtbaarheid voor het publiek en de focus van de collectieprofielen te vergroten. Mogelijke optie voor tijdelijke reizende tentoonstelling en	Aanvraag specifiek (wisselt).	Doorlopend (geen bekende einddatum)	https://www.mondriaanfonds.nl/subsidie-aanvragen/regelingen/

	langdurige bruiklenen bij andere musea?			
Vereniging Rembrandt	Regeling voor musea om onderzoek te doen naar een kunstcollectie (in eigen beheer). Met bedrag kan een tijdelijke jonge onderzoeker aangesteld worden. Mogelijke optie om jonge onderzoeker een aanstelling te kunnen bieden voor onderzoek naar de GAS-collectie. Moet aangevraagd worden door Valkhof Museum / ADG indien samenwerking.	Aanvraag specifiek (wisselt).	Per jaar twee beoordelingsrondes: 1 april en 1 oktober	https://www.verenigingrembrandt.nl/nl/voor-musea/onderzoeksbeurzen
Prins Bernhard Cultuurfonds	Fonds dat zich focust op cultuur- en natuurprojecten. Een van de thema's is Geschiedenis en Letteren. GAS zou als Stichting in aanmerking komen. Mogelijke optie voor financiering van onderzoek of publiekspresentatie (publicatie, reizende tentoonstelling).	Aanvraag specifiek (wisselt).	Doorlopend (geen bekende einddatum)	https://www.cultuurfonds.nl/over-ons/het-cultuurfonds
Reuvensfonds	Fonds van Stichting Reuven. Stelt jaarlijks, indien toereikend, een bedrag beschikbaar voor projecten binnen de Nederlandse archeologie die affiniteit hebben met de pijlers wetenschap, veld en publiek. Aanvullende doelstellingen zijn projecten die bijdragen aan duurzame verbetering van de kwaliteit van de Nederlandse Archeologie, de positie van laatstgenoemde	Aanvraag specifiek (wisselt). Bedrag is minimaal €250 en maximaal €2.000	Per jaar twee beoordelingsrondes. Dit jaar: 19 april en 13 september.	https://www.reuvensfonds.nl/home/reuvensfonds/

	tegenover andere professies en de relatie van archeologie richting het publiek. Daarnaast wordt samenwerking met andere partners gestimuleerd. Reuvensfonds is een zeer relevant fonds voor de plannen van de GAS, aangezien de plannen goed binnen de doelstellingen passen. Mogelijke nadelen: kleine bedragen, niet inzetbaar voor aanstellingen en loonkosten, eenmalige steun (niet structureel).			
Stichting Nationaal Museum voor Antropologie en Praehistorie (SNMAP)	Fonds dat bijdragen levert aan onder meer het verkennen van niet eerder onderzochte onderzoeksvelden, methoden, tegemoetkomingen aan publicatiekosten en organisatiekosten van wetenschappelijke bijeenkomsten met als doel tot het verkennen van onbekende onderzoeksrichtingen binnen de archeologie en antropologie. Relevant fonds voor de plannen van de GAS, bijvoorbeeld voor de productie van een mogelijke publicatie over de collectie of voor de organisatie van een wetenschappelijke bijeenkomst met betrekking tot het collectieonderzoek. Mogelijke nadelen: Niet bedoeld voor loonkosten/aanstellingen, reis/verblijfkosten.	Vijf verschillende subsidiebedragen met specifieke eisen (zie link). Over het algemeen (€7.500-50.000).	Doorlopend.	https://snmap.nl/#subsidieaanvraag

--	--	--	--	--

Overige fondsen of subsidieverleners die geraadpleegd of gevraagd kunnen worden:

- Provincie Gelderland
- Gemeentebijdragen → wellicht per uitwerking van opgraving mogelijk →
- Tiplijstje:
 - Stichting bon homme Tielens
 - Subsidieportaal fondswervingonline.nl → Liesbeth heeft inlogcode. In dit portaal kunnen door middel van zoektermen relevante regelingen gevonden worden.